

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie-i-identyfikacje/upamietnianie-walk-i-meczenstw/dekomunizacja/zmiany-nazw-ulic/nazwy-ulic/nazwy-do-zmiany/39064,ul-Dabala-Tomasza.html>
01.03.2026, 14:52

ul. Dąbala Tomasza

03.03.2017

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa powyższa powinna zostać zmieniona jako wypełniająca normę art. 1 Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).

Tomasz Dąbał (1890–1937), poseł na Sejm Ustawodawczy od 1919 r., następnie działacz komunistyczny, zastępca członka KC Komunistycznej Partii Robotniczej Polski, członek Komunistycznej Partii Polski, członek KC Komunistycznej Partii (bolszewików) Białorusi i członek władz sowieckiej Białorusi.

Urodził się 29 XII 1890 r. w Sobowie, pow. Tarnobrzeg. W l. 1903–1911 uczęszczał do Gimnazjum w Dębicy. Po zdaniu matury studiował prawo na uniwersytecie w Wiedniu (1911–13), a następnie medycynę na wydziale lekarskim UJ w Krakowie (1913–14). Podczas studiów był członkiem zarządu i gospodarzem towarzystwa „Filarecja” i stowarzyszenia robotniczego „Siła” w Wiedniu, członek zarządu Tow. Wzajemnej Pomocy Studentów UJ, organizator koła TSL w Sobowie i Tow. Teatrów Włościańskich w Nadbrzeziu, założyciel czytelní wiejskich i kas oszczędności w pow. tarnobrzeskim. Od 1909 r. członek PSL, a od 1913 PSL „Piast”.

Podczas I wojny światowej służył w armii austrowęgierskiej. Walczył na froncie rosyjskim, włoskim i albańskim (trzykrotnie ranny). W styczniu 1917 przydzielony jako instruktor karabinów maszynowych do 3. pułku piechoty Legionów Polskich. Pod koniec wojny aresztowany przez Austriaków za działalność polityczną w wojsku i przez 2 miesiące więziony w obozie w Udine. Po powrocie do Polski, jako specjalny pełnomocnik Polskiej Komisji Likwidacyjnej (PKL) w Krakowie, na początku listopada 1918 objął komendę nad oddziałami żandarmerii w pow. tarnobrzeskim, mieleckim, nizańskim i kolbuszowskim, które przekształcił w Milicję Ludową (jeden z przywódców tzw. Republiki Tarnobrzelskiej). Szybko zaczął się zwracać przeciwko PKL. W grudniu 1918 r. zwolniony z komendy powiatowej w Tarnobrzegu na własne żądanie.

W styczniu 1919 r. Komenda Okręgu Wojskowego w Rzeszowie zarządziła przeciwko niemu dochodzenie honorowo-sądowe (podawał się za oficera WP, mimo że do WP nigdy nie był przyjęty; stopień kapitana uzyskał w armii austriackiej). Jednocześnie w tym samym miesiącu został posłem na Sejm Ustawodawczy. W 1920 został redaktorem i wydawcą pisma „Jedność Chłopska”, a w sierpniu i wrześniu tego roku więziony w Rzeszowie za organizowanie antywojennych wieców.

Radykalizacja poglądów powodowała jego stopniowe zbliżenie do komunistów. W Sejmie należał do klubu PSL-Lewica (wiceprezes), a od 1920 r. do Stronnictwa Radykalno-Chłopskiego. W końcu roku 1920 wstąpił do działającej nielegalnie Komunistycznej Partii Robotniczej Polski – należącej do Międzynarodówki Komunistycznej (Kominternu) z siedzibą w Moskwie. Wciąż zasiadając w Sejmie, od 1921 r. tworzył wspólnie z Stanisławem Łańcuckim dwuosobową Frakcję Sejmową Posłów Komunistycznych. Domagał się zmiany struktury agrarnej Polski, reformy rolnej bez odszkodowań dla wywłaszczanych obszarników, dwukrotnie potępił wojnę polsko-bolszewicką, domagając się natychmiastowego zawarcia pokoju. W listopadzie 1921 r. za działalność antypaństwową Sejm pozbawił go immunitetu i pod zarzutem zdrady stanu wydał Sądowi Okręgowemu w Warszawie. W grudniu 1921 r. został aresztowany i wyrokiem Sądu Okręgowego

w Warszawie z lipca 1922 r. skazany na 6 lat ciężkiego więzienia. W ramach wymiany więźniów w marcu 1923 został przekazany do ZSRR – za więźniów politycznych.

Tam objął stanowisko Wiceprzewodniczącego Komitetu Wykonawczego i został zastępcą sekretarza generalnego Międzynarodowej Organizacji Pomocy Rewolucjonistom (MOPR) – struktury będącej dodatkowym narzędziem oddziaływania bolszewików na społeczeństwa innych krajów. Współorganizował także inną formułę działalności probolszewickiej – Międzynarodówkę Chłopską (1923). Był sekretarzem Komisji Rolnej przy Komitecie Wykonawczym Międzynarodówki Komunistycznej, współorganizatorem Międzynarodowego Instytutu Agrarnego w Moskwie (1925). W latach 1923–25 był w Moskwie zastępcą członka KC KPP. Współtwórca „Trybuny Radzieckiej”, współredaktor „Kultury Mas”. W latach 1930–32 studiował na Wydziale Agrarnym i Wydziale Gospodarki i Polityki Światowej w Instytucie Czerwonej Profesury w Moskwie, a w 1934 r. został doktorem nauk ekonomicznych. Od 1932 r. był pracownikiem naukowym i pierwszym wiceprezydentem Białoruskiej Akademii Nauk w Mińsku. W latach 1932–37 był członkiem KC Komunistycznej Partii (bolszewików) Białorusi oraz od 1935 r. Centralnego Komitetu Wykonawczego Białoruskiej SRS.

W ramach wewnętrznych porachunków w łonie ruchu komunistycznego został aresztowany przez NKWD 29 grudnia 1936 r., a następnie skazany na śmierć w pokazowym procesie. Rozstrzelany 21 sierpnia 1937 r. w więzieniu Lefortowo w Moskwie.

(MKLRz)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)